

633372.DOC

Justeringer af gymnasiereformen

Indledning

Gymnasiereformen har været genstand for megen debat i den senere tid. Således var reformen også til debat på årets rektormøde i november 2008. Debatten blandt rektorerne viste en entydig opbakning til reformen og dens overordnede intentioner om at udvikle en ny faglighed i gymnasieskolen og styrke elevernes studiekompetencer. Studieretningsgymnasiet er en moderne ungdomsuddannelse, der på én gang forener kravet om studieforbereelse med udviklingen af elevernes samarbejdsevne, selvstændighed og handlekompetence som selvstændige borgere.

Reformens fokus på at styrke sammenhængen i uddannelsesforløbet og den øgede vægt på fagligt samspil har betydet at man på skolerne i langt større udstrækning end tidligere har organiseret arbejdet i fællesskab for at virkeliggøre intentionerne i reformen. Denne helhedstænkning er en af styrkerne ved reformen, og det stiller store krav til samarbejdsformerne på skolerne, hvorfor reformen også bør ses som et udviklingsprojekt.

De foreløbige erfaringer viser altså, at reformen grundlæggende er en succes, og at mange af reformens intentioner er godt på vej til at blive realiseret. Gymnasiereformen befinder sig imidlertid fortsat i en implementeringsproces, hvor reformens nyskabelser ikke har fundet sin endelige form. Rektorforeningen fraråder derfor større ændringer, før der været gennemført flere gennemløb, så evt. ændringer foretages på et kvalificeret og erfaringsbaseret grundlag. Det er afgørende, at der gives tid til implementeringen af studieretningsgymnasiet før der gennemføres større ændringer.

Gymnasiereformens implementering bliver fulgt tæt i disse år, og der er løbende blevet gennemført en række evalueringer og undersøgelser mhp. at indhente resultater og erfaringer om reformens nyskabelser. Ministerens følgegruppe har fulgt reformen og løbende udarbejdet rapporter med forslag til ændringer og justeringer af reformen. Forligspartierne bag gymnasiereformen har også drøftet reformimplementeringen og har vedtaget en række justeringer for at understøtte reformens intentioner. Endvidere har Monsterudvalget bidraget til at lette implementeringen ved at foreslå administrative lettelser og justeringer af regelsættet. I sommeren 2008 fik de første reformstudenter huen på, og EVA's evaluering efter det første gennemløb forventes offentliggjort medio januar 2009. Rektorforeningen afventer resultaterne af denne evaluering med stor spænding.

Rektorforeningen ønsker med dette politikpapir at fremhæve foreningens synspunkter på justeringer af gymnasiereformen mhp. at sikre skolerne optimale vilkår for implementering af reformens nyskabelser.

Papiret er struktureret i følgende hovedpunkter:

- Indgange og optagelse
- Grundforløbet
- Studieretningsforløbet
- Fagrækken og fagenes niveau
- Sprogfagene
- Naturfagene
- AT
- Studieretningsprojektet
- Skriftligt arbejde

Indgange og optagelse

Af procedurebekendtgørelsen fremgår det, at en ansøger kun må anføre den samme uddannelsesinstitution én gang som uddannelsesønske i ansøgningsskemaet. Dette er stærkt begrænsende for ansøgernes valgmuligheder, da ønsket om uddannelsessted for langt de fleste ansøgere vedkommende vejer tungere end studieretning - kombineret med at eleverne ofte er i tvivl om, hvilken studieretning de skal angive, og at der kun er tale om en foreløbig tilkendegivelse. Den nuværende situation er samtidig administrativ besværlig, da skolerne i realiteten kontakter ansøgerne for at tilbyde dem en plads på en beslægtet studieretning på skolen.

Rektorforeningen anbefaler at den nuværende indgang til gymnasiet bevares, men at ansøgerne ved udfyldelse af ansøgningsskemaet gives mulighed for at prioritere den samme institution 2 gange med angivelse af 2 forskellige, prioriterede studieretninger på samme institution, så det bliver lettere at imødekomme ansøgernes ønsker.

Der kan endvidere konstateres et modsætningsforhold mellem optagelsesbekendtgørelsens bestemmelser og fordelingsudvalgenes muligheder for at honorere disse i praksis. Der er derfor behov for at gennemtænke regelsættet for optagelse, fordeling og kapacitet, så det i højere grad understøtter de overordnede uddannelsespolitiske målsætninger. Det må være i alles interesse, at gymnasieskolen fremover kan tilbyde et geografisk spredt og fagligt bredt udbud, der giver flere unge mulighed for at tage en studentereksamen. Samtidig skal skolerne sikres hensigtsmæssige rammer for undervisningen mhp. effektiv ressourceudnyttelse i sektoren og på den enkelte skole.

Rektorforeningen anbefaler derfor at der foretages et kritisk eftersyn af fordelingskriterierne i optagelsesbekendtgørelsen mhp. at understøtte og sikre overensstemmelse mellem fordelingskriterierne og de overordnede målsætninger.

Grundforløbet

Det er Rektorforeningens indtryk, at der i reformens første år har været forskellige måder at tilrettelægge grundforløbet på, fx i forhold til sammensætning af grundforløbsklasser.

Den forskellige praksis afspejler den enkelte skoles tilgang til reformimplementeringen og kan begrundes i lokale dispositioner og organisationsmodeller. Det er vigtigt, at der gives plads til lokale løsninger, og at der ikke kanoniseres centrale løsningsmodeller.

Uanset den valgte model er det Rektorforeningens opfattelse, at det halvårslige grundforløb fungerer som en god introduktion til fagenes genstandsområder og metoder, og at det flerfaglige samarbejde i AP, NV og AT bidrager til at styrke elevernes evne til at sammenholde viden og metoder fra forskellige fag. På denne måde bidrager det flerfaglige samarbejde til at sikre progression i elevrollen fra folkeskole til gymnasium.

Rektorforeningen bakker derfor op om grundforløbet, og anbefaler at den nuværende struktur fastholdes. Der er dog brug for systematisk erfaringsopsamling på de forskellige modeller for tilrettelæggelse af grundforløbet, så modellerne kan udvikles på et mere vidensbaseret grundlag.

Studieretningsforløbet

Et centralt mål med gymnasireformen er bl.a. at nytænke fagligheden med øget vægt på flerfaglighed og sammenhænge mellem fagene. Gymnasireformen skal således styrke fagligheden gennem øget mulighed for samarbejde mellem fagene ved, at eleverne i studieretningsklasserne følger de samme fællesfag og studieretningsfag gennem det 2½-årige studieretningsforløb.

I de første år efter gymnasireformen har der været meget fokus på implementeringen af AT, mens samarbejdet mellem studieretningsfagene er kommet i anden række. Dette afspejles i debatten af gymnasireformen og i lærernes tilkendegivelser om reformens nyskabelser.

Implementeringen af studieretningsgymnasiet kræver tid, og det er Rektorforeningens indtryk, at potentialet i fagsamspillet på studieretningerne endnu ikke er fuldt udfoldet. Implementeringen er dog godt på vej, og de første års erfaringer tegner allerede en positiv udvikling i undervisningens organisering og fagdidaktik.

Rektorforeningen anbefaler derfor, at studieretningsforløbets nuværende form bevares, og at der gives tid til implementeringen af studieretningsgymnasiet på skolerne.

Der er fortsat behov for at fokusere yderligere på progression og fagligt samarbejde i studieretningerne mhp. at styrke og understøtte udviklingen af studieretningsgymnasiet. I dette arbejde er det vigtigt, at skolerne får tid og rum til at sammensætte studieretningerne, så de samtidig er tilpasset de lokale vilkår, elevernes ønsker og skolernes strategiske valg.

Rektorforeningen finder således ikke, at der er grundlag for at der på nuværende tidspunkt skal ske ændringer i kravene til studieretningernes sammensætning, eller at der skal indføres begrænsninger i skolernes råderum i form af nationalt standardiserede studieretninger.

Fagrækken og fagenes niveau

Med reformen er der fortsat stor fagrængsel i gymnasiet, og antallet af C-niveaufag er meget højt. De mange C-niveaufag medfører mange og indbyrdes usammenhængende undervisningsforløb. Selv om gymnasireformen stiller krav om sammenhængende og flerfaglig undervisning, har den ikke entydigt løst problemet med at skabe tid til faglig fordybelse. Der er derfor behov for at sammenlægge strukturen, så der kan etableres mere sammenhængende undervisningsforløb.

Rektorforeningen anbefaler, at antallet af C-niveaufag reduceres fra de nuværende 7 til 5 fag, og at der i stedet indføres et ekstra B-niveaufag. Dvs. at de nuværende 4 A-niveaufag, 3 B-niveaufag og 7 C-niveaufag ændres til 4 A-niveaufag, 4 B-niveaufag og 5 C-niveaufag. Rektorforeningen ønsker ikke her at pege på konkrete fagsammenlægninger, men udgangspunktet er, at integration af fag bør ske, hvor der er klare synergier og meningsfulde snitflader, så det bidrager til at sikre faglig fordybelse samtidig med at bredden i uddannelsen bevares.

Sprogfagene

Gymnasireformen har medført en uuntenderet svækkelse af sprogfagene. Selv om reformen har betydet, at flere elever får en studentereksamen med to sprog på A-niveau, er der markant færre elever med mere end to fremmedsprog (et fald på ca. 33% - jf. UNI-C). Før reformen havde elever på sproglig linie tre fremmedsprog, mens elever på matematisk linie kun havde to fremmedsprog. Efter reformen skal alle elever have engelsk samt mindst ét yderligere fremmedsprog. Dermed er der sket en forringelse af sprogenes stilling i forhold til den gamle ordning, hvilket er en uheldig udvikling set i lyset af globaliseringsrådets anbefalinger om styrkelse af de sproglige kompetencer.

Med reformen stilles der samtidig krav til at alle elever skal have matematik på mindst C-niveau og et naturvidenskabeligt fag på mindst B-niveau. Disse krav forekommer unødvendigt store for særligt sprogligt orienterede elever, der ønsker at uddanne sig inden for det humanistiske og dele af det samfundsvidenskabelige område og derfor næppe kommer til at anvende det i det videre uddannelsesforløb.

For at få flere elever med sproglige kompetencer til at vælge mere end to fremmedsprog anbefaler Rektorforeningen, at kravet om et naturvidenskabeligt fag på B-niveau bortfalder for elever med mere end to fremmedsprog.

Hvis kravet om et naturvidenskabeligt fag på B-niveau alligevel fastholdes, anbefaler Rektorforeningen, at der gives valgmulighed mellem et naturvidenskabeligt fag på B-niveau og matematik på B-niveau for elever med mere end to fremmedsprog.

Udover at være kompetencegivende udgør sprogfagene endvidere væsentlige elementer i gymnasiets almindelige uddannelse. Der er en reel fare for, at den europæiske kulturforståelse, der indgår i de mindre sprogfag, vil blive reduceret mærkbart.

For at styrke den sproglige og kulturelle mangfoldighed i gymnasiet anbefales det at genindføre muligheden for at vælge begynderprog på B-niveau som 2. fremmedsprog.

Derved styrkes den sproglige bredde i den samlede elevmasses sprogvvalg, og det bliver lettere at indføre nye fremmedsprog i gymnasiet. Samtidig sikres det, at de elever, der efterfølgende vælger at løfte begynderproget til A-niveau, er interesserede i faget og har bedre forudsætninger for at klare eksamenskravene i 3.g med skriftlig og mundtlig eksamen.

Naturfagene

Et selvstændigt mål med gymnasireformen har været at styrke elevernes naturvidenskabelige kompetencer.

I løbet af de første år efter reformen har der været en tendens til et mindre fald i andelen af elever med naturvidenskabelige fag på A-niveau, men til gengæld en markant fremgang i andelen af elever med naturvidenskabelige fag på B-niveau.

Fra 2005 til 2008 er andelen af elever med matematik A faldet fra 44% til 39,6% (jf. UNI-C), mens andelen af elever med matematik B er steget fra 22,8% til 35,6% (jf. UNI-C). Den samme tendens kan også konstateres for kemi og biologi, hvor der er sket et mindre fald i andelen af elever med A-niveau mod en markant stigning i andelen af elever med B-niveau (stigninger på hhv. 15,9% og 31,4%, jf. UNI-C). Set ud fra en helhedsbetragtning er der således sket en samlet fremgang i antallet af elever med naturvidenskabelige fag.

Elevernes valg af fag og studieretning er i vid udstrækning afhængig af adgangskravene på de ønskede videregående uddannelser. Derfor bør elevernes fagvalg også vurderes på, hvorvidt de er adgangsgivende til de ønskede videregående uddannelser.

UNI-C's tal viser at andelen af elever med matematik A i kombination med kemi og fysik på mindst B-niveau er steget markant fra 2006 til 2009 (fra 14,1% til 24,9%, jf. UNI-C)). Da denne fagkombination er adgangsgivende på langt de fleste naturvidenskabelige, tekniske og sundhedsvidenskabelige uddannelser, finder Rektorforeningen ikke på nuværende tidspunkt grund til bekymring for udviklingen i de naturvidenskabelige fag i gymnasiet.

Kort efter gymnasireformen blev der gennemført en række ændringer i adgangskravene til de videregående uddannelser, hvilket utvivlsomt har påvirket elevernes fagvalg. Enkelte af adgangsbekendtgørelsens krav er imidlertid ikke afstemt med gymnasireformen og gymnasiets fagrække. Det gælder fx biologi A, der ikke er adgangsgivende til at studere biologi på universitetet.

Rektorforeningen anbefaler derfor at adgangsbekendtgørelsen til de videregående uddannelser i højere grad afstemmes med gymnasiets fagrække, så fag på A-niveau i gymnasiet er adgangsgivende til faget på universitetet.

Der er allerede iværksat en række initiativer for at få flere gymnasieelever til at interessere sig for naturfagene. Det gælder bl.a. etablering af en bioteknologisk studieretning. Med indførelsen af bioteknologi er det forventningen, at flere vil interessere sig for det naturvidenskabelige fagområde, og at det vil resultere i, at flere studenter opfylder adgangsbetingelserne til naturvidenskabelige, tekniske og sundhedsvidenskabelige videregående uddannelser.

Der kan imidlertid være behov for at revurdere didaktik og undervisningspraksis i de naturvidenskabelige fag. Gensidig inspiration og videndeling om best practice mht. involvering og engagering af eleverne i naturvidenskab kan hjælpe til at styrke interessen.

Hvis ambitionen er at skabe yderligere interesse for det naturvidenskabelige fagområde i gymnasiet, foreslår Rektorforeningen at der igangsættes et målrettet arbejde på at nytænke naturfagene i gymnasiet mhp. at gøre undervisningen mere anvendelsesorienteret, herunder at styrke samarbejdet med det lokale erhvervsliv og videregående uddannelsesinstitutioner samt at det kombineres med efteruddannelse af lærerne.

AT

AT udgør en af gymnasireformens mest ambitiøse nyskabelser, der skal styrke elevernes studiekompetencer og evner til at sammenholde viden og metoder mellem fag fra forskellige fakulteter.

De store ambitioner med AT har resulteret i en krævende implementeringsproces for både lærere, elever og ledere, da det indebærer en betydelig omstilling i den faglige forståelse og dermed repræsenterer en af de mest grundlæggende ændringer af undervisningspraksis.

Tilrettelæggelsen af AT har i vid udstrækning foregået decentralt på de enkelte skoler og i de enkelte lærerteams, hvilket har resulteret i relativt store variationer fra skole til skole. Erfaringerne fra de første gennemløb tegner overordnet en meget positiv udvikling, hvor indhøstede erfaringer løbende er blevet inddraget i det videre forløb. Første eksamensforløb vidnede desuden om en vellykket afvikling og en afklaring hos såvel elever, lærere og censorer af ATs rammer og formål. Gennem arbejdet med den afsluttende synopsis og eksamen synes ATs intention således reelt at være blevet erkendt og udfoldet.

Rektorforeningen anbefaler derfor, at ATs nuværende rammer bevares, så skolerne får tid og rum til at udvikle og implementere lokale løsninger, før evt. ændringer overvejes. Det gælder også AT-eksamen, hvor den eksterne censur indtil videre bør bevares for at sikre en national standard og en fælles forståelse af AT.

Studieretningsprojektet

Studieretningsprojektet er en af reformens nyskabelser og har bl.a. til hensigt at understøtte fagsamspillet i studieretningerne og styrke elevernes evner til at arbejde problemorienteret og i dybden med en flerfaglig problemstilling.

Rektorforeningen bakker op om projektets nuværende tidsmæssige rammer og ønsker at fastholde studieretningsprojektet som et flerfagligt projekt, der tilrettelægges som et forløb af samlet 2 ugers varighed med bedømmelse pba. ekstern censur.

Det er Rektorforeningens vurdering, at skolerne har været væsentligt bedre klædt på til andet gennemløb, idet erfaringerne fra det første gennemløb er indhøstet og allerede har resulteret i en række mindre justeringer mhp. at lette tilrettelæggelsen af projektføreløbet.

Rektorforeningen anbefaler derfor at, der ikke ændres på vægten og de tidsmæssige rammer for studieretningsprojektet.

Erfaringerne fra de første reformårgange viser at studieretningsprojektet spiller en vigtig studieforberedende rolle, men at der fortsat er behov for at styrke fagsamspillet i studieretningerne.

For at styrke det flerfaglige aspekt i studieretningsgymnasiet, og for at give eleverne mulighed for at arbejde i dybden anbefaler Rektorforeningen, at studieretningsprojektet fortsat skrives i to fag, og at studieretningsprojektet tager udgangspunkt i et studieretningsfag på A-niveau og et fagligt relevant fag på mindst B-niveau.

Rektorforeningen finder det endvidere positivt, at der er indført mulighed for vejledning i skriveperioden. Skolernes forskellige praksis i forhold til vejledning i forbindelse med studieretningsprojekt kan imidlertid resultere i, at elever tilbydes meget forskellige vilkår for udarbejdelse af studieretningsprojektet.

Rektorforeningen er ikke tilhænger af centrale eller detaljerede regler for vejledning i forbindelse med studieretningsprojektet, men for at sikre, at eleverne tilbydes mere ensartede vilkår for udarbejdelse af studieretningsprojektet, anbefales det, at der i vejledningen til studieretningsprojektet eksemplificeres, hvordan vejledningen kan tilrettelægges på skolen.

Skriftligt arbejde

Med reformen er der sat fokus på ny skriftlighed i gymnasiets fagrække. Reformen lægger op til, at der arbejdes mere målrettet og systematisk med elevernes skriftlige kompetencer på tværs af fag.

Samtidig er omfanget af vejledningskrævende tværgående opgaver i 3.g forøget med reformen. Dermed er det blevet vanskeligere for skolerne at tilrettelægge de skriftlige opgaver, så der bliver rum for fordybelse og progression.

Der bør i den forbindelse sættes flere ressourcer ind på det paradigmeskift, der reelt er tale om ift. *ny skriftlighed* i gymnasiet og sættes fokus på, hvordan de enkelte fag kan bidrage til de store skriftlige opgaver. Dette skal samtidig bidrage til at reducere den skriftlige arbejdsbyrde i gymnasiet.

Det anbefales derfor, at der fra centralt hold sættes ressourcer af og udarbejdes en plan for implementering af ny skriftlighed i gymnasiet. Lokalt anbefales det, at samarbejdet mellem lærere og på tværs af fag styrkes, således at arbejdet med skriftlighed i de forskellige fag understøtter hinanden.

Prøver og eksamen

Her henvises til Monsterudvalgets seneste rapport, som netop omhandler eksamen og prøver, hvorfor dette område ikke beskrives nærmere i dette papir.